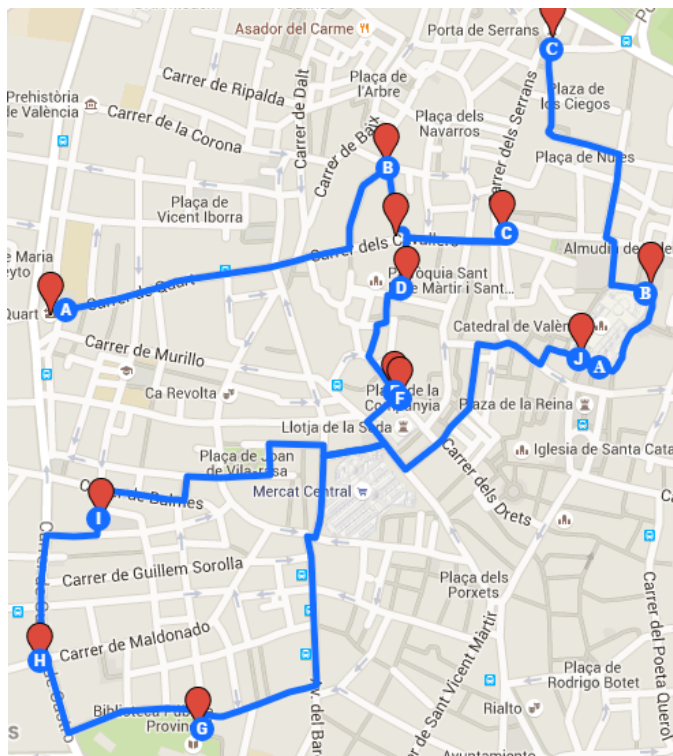
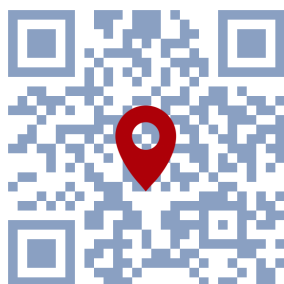

RUTA LITERÀRIA PER LA VALÈNCIA MEDIEVAL

IES OLEANA – Departament de València – Curs 2015 - 2016

- 09.00 h – Torres de Quart
- 09,10 h – TERTÚLIA ARISTOCRÀTICA: CASA DE BERENGUER MERCADER (carrer de Cavallers)
 - Lectura de Roís de Corella
- 09.25 h – Portal de la Valldigna
 - Lectura d'un fragment del Tirant lo Blanc de Joanot Martorell.
- 09.40 h – Palau de la Generalitat
- 09,50 h - Plaça del correu vell
 - Trobadors
- 10.10 h – TERTÚLIA BURGESA (casa de Jaume Roig, darrere de la Llotja)
 - Lectures de Jaume Roig i d'Isabel de Villena
- 10.20 h – Llotja de la seda
- 10.50 h – Biblioteca de l'Hospital
- 10.55 h - Esmorzar
- 11.45 h – Porta del teatre Micalet
- 12.00 h – Quatre-cents
- 13.15 h – Pl. de la botxa
- 13.40 h - Catedral – Tomba d'Ausiàs Marc
- 14.00 h - Plaça de l'Almoina
 - Lectura de «Veles e vents» d'Ausiàs Marc
- 14.15 h Torres de Serrans
 - Lectura de l'engendrament de Jaume I
- 14.20 h Dinar
- 15.30 h Tornada

INTRODUCCIÓ

L'objectiu d'aquesta activitat és consolidar els continguts de literatura medieval vistos durant la primera i la segona avaluació des d'una perspectiva lúdica, a través d'una obra de teatre que té com a eix temàtic autors i obres de la literatura valenciana medieval del segle XV. D'altra banda, ens endinsarem en els espais medievals que encara conserva la ciutat de València i on amb la recitació de textos reviuem el món d'aquells moments.

1a PARADA

Torres de Quart

Torres de Quart

ADREÇA: Pl. de santa Úrsula, 1

COORD.: 39° 28 45.59 N, 0° 22 8.18 W

PISTA: Una de les dos úniques portes de la muralla medieval. El seu nom remet a l'eixida cap a Quart de Poblet.

015

Comencem la ruta entrant a la ciutat medieval per la porta de Ponent.

2a PARADA

Tertúlia aristocràtica al carrer de Cavallers: Casa de Berenguer Mercader

Aquesta tertúlia es caracteritza per una visió idealitzada de l'amor i de la dona, per l'expressió llatinitzant (un llenguatge recargolat i amb tendència a utilitzar llatinismes ja en desús) i pel recurs a la mitologia clàssica (que són temes que donen peu a una visió idíl·lica del món).

ROÍS DE CORELLA (1443-1497) Fill major de cavaller, tria la carrera eclesiàstica, tot i que les seues veritables vocacions són la literatura i l'amor.

Coneixedor de la literatura clàssica, pretén reconstruir sobre la llengua vulgar (així s'anomenaven les llengües romàniques, derivades del llatí) el prestigi del llatí clàssic. Fa ús del que s'anomena VALENCIANA PROSA, que és una literatura destinada a la lectura en cercles refinats que aprecien els temes amorosos sobre els bèl·lics, i que es caracteritza per un estil elegant i una sintaxi recargolada, que imita les construccions llatines.

La seua obra es caracteritza per l'amor com a centre temàtic, l'abandonament de l'esperit cavalleresc (l'enamorat ja no es considera un vassall de la dona, a la qual ha de retre homenatge com si del seu senyor es tractara) i el fet d'escriure per alleugerir els sofriments provocats per les relacions amoroses (per tant hi trobarem elements autobiogràfics).

Front a l'amor realista, ple de sarcasme i obscenitat, dels escriptors burgesos, Corella presenta un amor líric, amb intenció moralitzadora, que mostra l'amor com a espectacle, quasi sempre desgraciat.

La *Tragèdia de Caldesa* (datada pels voltants de 1458) és una breu obra en prosa, escrita en primera persona narrativa, que relata la dissort amorosa del protagonista, enamorat de Caldesa.

El protagonista-narrador va a veure Caldesa, que el fa entrar i el fa esperar en una cambra perquè ha de resoldre uns assumptes. En realitat, el que passa és que ell veu, des de la finestra, com Caldesa es besa i s'abraça amb un altre amant. Indignat per la traïció i mort de gelosia, escriu uns versos on critica durament Caldesa, que clouen l'obra.

En aquesta obra trobem, una vegada més, la dona com a font de pecat i provocadora de desgràcies. És cert que l'anècdota sembla que va ser real, però la dura adjectivació a la qual sotmet la protagonista dóna idea de la importància que es donava (i es dóna) a l'honestetat de la dona, front al cas contrari, el de l'home.

- TEXT DE LA TRAGÈDIA DE CALDESA

I em va preguntar si la vesprada m'havia estat molesta, que les faenes que havia despatxat, si ella no hi era present, no es podien acabar. Amb tant de dolor com patia i amb els ulls a terra, la meua llengua formà les paraules que en dues estrofes deien així:

*Moura's corrent la tramuntana ferma
i tots ensems los cel cauran en trossos,
tornarà fred lo foc alt en l'esfera,
i, en lo més fons, del món veuran lo centre,
tinta de sang se mostrarà la lluna
i, tot obscur, lo sol perdrà la forma,
ans que jamás de mi siau servida;
i lo meu cos, del prim cabell fins l'uncla,
mirant-ho vós, sia partit en peces,
i, tornat pols, no prenga sepultura,
ni reba el món tan malèvola cendra,
ni es puga fer algú gire la cara
fent "Bon repòs!" a l'ànima maleita,
si Déu permet mos ulls vos puguen veure.*

*I, si és ver vos diguí mai senyora,
no es trobe en l'any lo jorn de ma naixença,
mes lo meu nom, a tots abominable,
no sia al món persona que l'esmente;
ans, del tot ras de les penses humanes,
sia passat com un vent lo meu ésser,
tinguen per fals lo que fon de mon viurem
i res de mi en lo món no hi romanga.
I si, per cas, del meu cos gens en resta,
sia menjar als animals salvatges:
prenga'n cascú la part d'un centil.la,
perquè en tants llocs sia lo meu sepulcre
que, el món finit, no es trobe la carn mia
ni es puga fer que mai jo ressuscite.*

CALDESA:

*Clarament veig que, en la mundana orla,
Déu no ha fet persona tan culpable:
jo us he comés abominable culpa,
tal que en l'infern no trob pena conforme.*

*És-me la mort més dolça que no sucre,
si fer-se pot en vostres braços muira;
en vos està que prengau de mi venja:
si us par que hi bast, per vostres mans espire,
o, si voleu, coberta de cilici
iré pel món, peregrinant romera.*

*Déu no farà que el passat fet no sia;
Més, si esperau esmena de mon viure,
jo la faré, seguint a Magdalena,
los vostres peus llavant amb semblant aigua.*

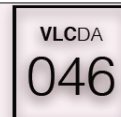
Posat en tan impossibles pensaments, me n'aní de l'habitació o sepulcre on havia sofert tanta pena. Acceptant que escriure fa menys greu el mal, escric la present amb la meua pròpia sang, perquè el color de la tinta siga adient al dolor que ompli el meu raonament.

3a PARADA

Portal de la Valldigna

NOM: Portal de Valldigna
ADREÇA: c/ del Portal de Valldigna
COORD: 39° 28' 39.13" N, 0° 22' 43.42" O
PISTA: Portal sense porta, que separava la ciutat de la moreria de València, sobre el qual trobareu una reproducció del retaule original dedicat allí a la Mare de Déu.

Joanot Martorell naix a Gandia cap al 1410 i mor a la ciutat de València el 1468 sense acabar la seua gran novel·la, *Tirant lo Blanch*. Fou un cavaller de vida agitada que participà en diverses gestes militars (a Anglaterra, Portugal i Itàlia) i lluites cavalleresques. De fet, aquest món cavalleresc (lletres de batalla,

juraments de fidelitat al senyor, pertinença a l'orde de cavalleria...) que ja estava en decadència, és reflectit al Tirant en un intent de glossar un tipus de vida que arribava a la seua fi.

El Tirant, per tant, és una novel·la cavalleresca, com ja ha estat dit, que localitza el seu protagonista, un heroi de carn i ossos, en un temps i uns espais reals. Ha estat considerada una novel·la total, ja que, a més de cavalleresca, és realista (personatges i llocs que existeixen realment), de costums o social (perquè reflecteix amb gran detall els hàbits de la societat valenciana de l'època), psicològica (perquè aprofundeix en la psicologia dels

personatges, amb tota la seua complexitat) i amorosa (ja que els quadres amorosos, i fins i tot eròtics, tenen una importància cabdal en les darreres parts de l'obra).

El *Tirant lo Blanch* va ser acabat per Martí Joan de Galba, fet que evidencia el seu estil pertanyent a la valenciana prosa, mentre que es considera que les parts escrites per Martorell reflecteixen un estil més viu i àgil, vist sobretot en els diàlegs entre els personatges, carregats d'expressions populars i casolanes que doten l'obra d'una gran vivacitat i força expressiva.

- TEXT DE JOANOT MARTORELL. Capítol CCXXXIII (fragment) de *Tirant lo Blanc*

Fragment eròtic on es mostra l'astúcia dels protagonistes per tal de transgredir la moral imperant, i alhora ens presenten un protagonista que tot i ser capaç de dur a terme grans gestes en la batalla, és de carn i ossos i no amaga les seues debilitats:

—Per la mia fe —dix Tirant—, donzella, vós m'haveu dada més notícia de mos defalts que no ha fet jamás negun confessor per gran mestre en teologia que fos! Prec-vos que em porteu prestament al llit de ma senyora.

Plaerdemavida lo hi portà e féu-lo gitar al costat de la Princesa. E les posts del llit no aplegaven a la paret envers lo cap del llit. Com Tirant se fon gitat, dix la donzella que estigués segur e no es mogué fins a tant que ella lo hi digués. E ella se posà al cap del llit estant de peus, e lo seu cap posà entre Tirant e la Princesa, e ella tenia la cara devers la Princesa; e per ço que les mànegues de la camisa l'empedièn, despullà-les, e pres la mà de Tirant e posà-la sobre los pits de la Princesa, e aquell tocà-li les mamelles, lo ventre e d'allí avall. La Princesa despertà's e dix:

—Val-me Déu, i com est feixuga! Mirau si em pot deixar dormir.

Dix Plaerdemavida tenint lo cap sobre lo coixí:

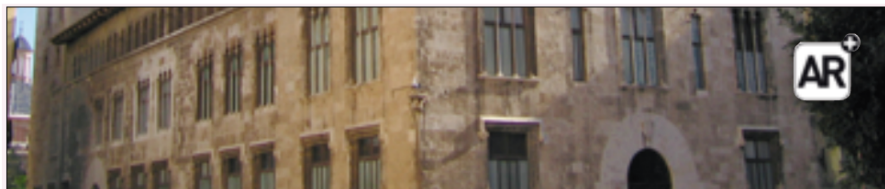
—Oh, com sou donzella de mal comport! Eixiu ara del bany e teniu les carns llises e gentils: prenc gran delit en tocar-les.

—Toca on te vulles —dix la Princesa—, e no poses la mà tan avall com fas.

—Dormiu e fareu bé, e deixau-me tocar aquest cos que meu és —dix Plaerdemavida—, que jo só ací en lloc de Tirant. Oh traïdor de Tirant, e on est tu? Que si tenies la má lla on jo la tinc, e com series content!

4a PARADA

Palau de la Generalitat

NOM: Palau de la Generalitat

ADREÇA: Pl. Manises, 1 i c. Cavallers

COORD: 39° 28' 36" N, 0° 22' 35" O

PISTA: Aquest palau ja va construir-se pensant de ser la seu del Govern del Regne de València fa més de 500 anys.

VLCD
031

5a PARADA

Plaça del Correu Vell

Plaça envoltada de palaus nobiliaris on les donzelles guaitaven per la finestra per gaudir de joglars i trobadors.

- TEXT DE GUILLERM DE BERGUEDA (...1138-1192...) *Cançoneta lleu e plana*

I

5	Cansoneta leu e plana, leugereta, ses ufana, farai, e de Mon Marques, del traichor de Mataplana q'es d'engan farsitz e ples. <i>A, Marques, Marques, Marques, d'engan etz farsitz e ples.</i>	Cançoneta lleu i plana lleugereta, no gens ufana, faré sobre el meu Marquès, el traïdor de Mataplana que és farcit i ple d'engany. <i>Ah, Marquès, Marquès, Marquès, d'engany sou farcit i ple!</i>
---	--	--

II

10	Marques, ben aion las peiras a Melgur depres Someiras, on perdetz de las denz tres: no i ten dan que las primeiras i son e non paron ges. <i>A, Marques, Marques, Marques...</i>	Marquès, beneïdes les pedres de Melgur, prop de Someires, on vau perdre tres de les dents: no en tingueren dany(les pedres) car les primeres [encara] són allà i no s'hi nota gens. <i>Ah, Marquès, Marquès, Marquès...</i>
----	---	--

III

15	Del bratz no·us pretz una figa, que cabreilla par de biga e portatz lo mal estes; ops i auria ortiga qe·l nervi vos estendes.	Al vostre braç no dono el preu d'una figa, que sembla cabiró de biga i el porteu mal estès; [bé] caldria ortiga [=caldria frega d'ortiga] que el nervi us estirés.
20	<i>A, Marques, Marques, Marques...</i>	<i>Ah, Marquès, Marquès, Marquès...</i>

IV

25	Marques, qui en vos se fia ni a amor ni paria; gardar se deu totas ves qon qe·z an; an de clar dia, de nuoitx ab vos non an ges. <i>A, Marques, Marques, Marques...</i>	Marquès, qui de vós es refia no té amor ni companyia: ha de vigilar sempre vaja com vaja: vaja [amb vós] amb claror de [a ple] dia [i] de nit que no vagi de cap manera amb vós. <i>Ah, Marquès, Marquès, Marquès...</i>
----	--	--

V

30	Marques, ben es fols qui·s vana c'ab vos tenga meliana meins de brajas de cortves; et anc fills de crestiana pejor costuma non mes. <i>A, Marques, Marques, Marques...</i>	Marquès, ben foll és qui es vana de fer migdiada amb vós sense bragues de cordovà; i mai fill de cristiana no introduí costum pitjor. <i>Ah, Marquès, Marquès, Marquès...</i>
----	---	--

6a PARADA

Casa de Jaume Roig (principis s.XV-1478)

Participant de la tertúlia burgesa que té lloc a casa de Bernat Fenollar, Jaume Roig és exemple dels usos lingüístics i literaris dels autors pertanyents a la burgesia del moment:

- tendència a la sàtira
- llenguatge col·loquial i pintoresc
- temàtica: sexe com a tema central, comportament social de les dones, potència sexual dels homes, corrupció que afecta tots els estaments
- perspectiva masculina a prop de la grolleria més que de la transcendència
- amb tot, reflecteix el panorama de la societat burgesa valenciana de l'època

Autor de *L'espill o Llibre de les dones*, clar reflex del moralisme propi de l'època. La misogínia de Roig és duta a extrems considerables en una obra que té com a objectiu, segons diu l'autor al Prefaci, aconsellar els homes sobre la maldat de les dones, a partir de la seua experiència pròpia i segons ell també per revelació divina.

A través de 4 llibres va relatant una autobiografia fingida en la qual critica totes les dones excepte la seua muller i la mare de Déu.

- TEXT DE JAUME ROIG

Doncs dic que totes,
de qualsevol estat,
color, edat,
llei, nació
condició,
grans i majors,
xiques, menors,
jóvens i velles,
lletges i belles,
malaltes, sanes,
les cristianes,
jueves, mores,
negres i morenes,
roges i blanques,
dretes i manques,
les geperudes,
parleres, mudes,
franques, captives,
quantes són vives,
qualsevol siguen:
tot quan somien
ésser ver creuen.

Del que no veuen,
procés de pensa
fan sens defensa
ni part oir,
per presumir:
sols pronuncien
ver sentencien
que cert no saben.
Mentint es lloen,
sempre varien;
jamai es riuen
sens ficció;
per traïció
riuen i ploren;
criden que es moren
quant són més sanes;
si tenen terçanes,
el seu mal no colen;
i fingir solen
tenir dolor;
per donar color
a les seues empreses.

Isabel de Villena (1430-1490)

- **Filla il·legítima** del marquès Enrique de Villena, escriptor castellà.
- **Acollida per la reina Maria de Castella**, esposa d'Alfons el Magnànim, es va criar a la Cort (reflecteix en la seua obra la pompa de la Cort)
- **Abadessa del convent de les clarisses de la Trinitat (franciscanes) de València**, on va entrar als 15 anys. Açò li va permetre relacionar-se amb molts escriptors, la majoria religiosos, de l'època.

Contemporània de Roig, i coneixedora de la seua obra, va escriure el *Vita Christi*, inclòs en la tradició d'obres que a partir de la vida de Crist indueixen a la meditació espiritual. La **novetat** que aporta és el fet de ressaltar la importància de les dones en la vida de Crist, fins al punt que Maria n'esdevé la protagonista, ja que l'acció s'inicia amb la concepció en el ventre de santa Anna i acaba amb l'assumpció.

Ha estat considerada per alguns autors com una **feminista** de la seua època, no perquè plantege cap reivindicació d'igualtat, impensable en aquell moment, sinó perquè tracta de restablir la dignitat a les dones, que en aquella època eren considerades éssers inferiors a l'home.

- TEXT DE SOR ISABEL DE VILLENA *Vita Christi* :

Ara que sereu mare d'un fill, al qual infinitament amareu més que cap altra mare ha amat el seu fill, i per això experimentareu dolors in comptables, dolors que no es poden ni explicar, perquè qui més ama més pateix, i qui té causa d'amar, té causa de plorar. (...) I dels miracles de Jesucrist, els principals els féu en dones ja que per amor i reverència a la seua mare, les amava i favorejava en totes les coses. Les dones, que havien començat i inventat el pecat original són ara deixebles i doctores de la veritat. I per tot això Déu és més favorable a les dones: perquè elles són amables i tenen més coneixement.

7a PARADA

La Llotja de la seda

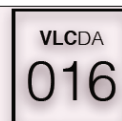

NOM: Llotja de la Seda

ADREÇA: Pl. Mercat s/n

COORD: 39° 28' 27.2" N, 0° 22' 42.9" O

PISTA: Va ser construït per la burgesia del XV. És el millor edifici del gòtic civil valencià.

Esplendorós exemple del gòtic flamíger o tardà, edifici de l'arquitectura civil que sembla més bé un temple al comerç, és la millor expressió de la vida econòmica del s.XV a València.

Inclou el Consolat del Mar, tribunal format per persones expertes en l'art i l'ús dels mars que tenien per missió dirimir els plets que

sorgien entre comerciants.

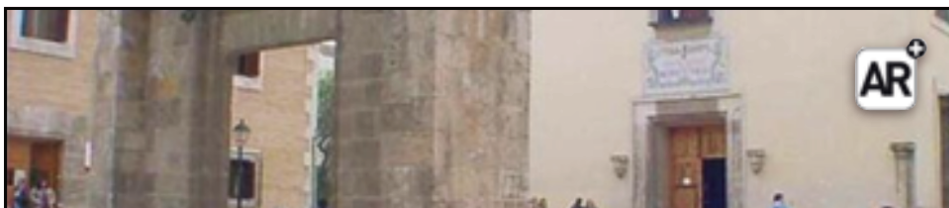
Pere Compte va construir el Saló Columnari, seguint el model mallorquí amb la utilització

de pilars helicoïdals, però no pogué concloure el Consolat del Mar, ja que va morir el 1548. L'edifici va ser acabat a mitjans del segle XVI.

Cal destacar la fantasia desbordada que decora l'edifici, i sobretot les gàrgoles monstruoses que fan carasses als vianants, així com la decoració dels arcs de les portes principals. Apareixen figures carregades d'obscenitat, però que alhora transmeten moltes d'elles sensació de dolor, com a exemple moralitzador de pràctiques que eren condemnades.

8a PARADA

Parc de la biblioteca de l'antic hospital. Moment d'esplai.

NOM: Biblioteca Pública de València

ADREÇA: c/ Hospital

COORD: 39° 28' 13.35" N, 0° 22' 54.35" O

PISTA: Edifici construït sobre un antic hospital religiós, l'Hospital dels Pobres Innocents, situat al barri de Sant Francesc, a la Ciutat Vella.

VLCD
043

9a PARADA

Teatre Micalet

NOM: Societat Coral el Micalet

ADREÇA: Carrer de Guillem de Castro, 73

COORD: 39° 28' 16.7376" N, 0° 23' 2.2704" O

PISTA: Hi trobareu l'Institut Musical Giner a més de diverses activitats culturals i espais com el Teatre Micalet.

VLCD
068

En aquest centre assistirem a l'obra de teatre *Quatre-cents*, interpretada per la companyia Crit.

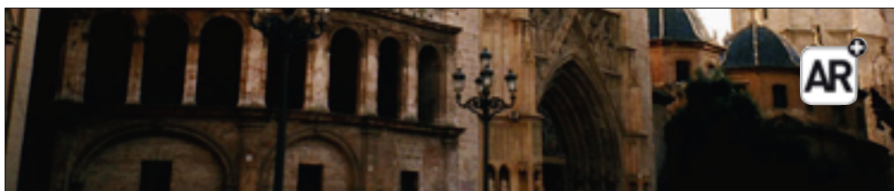
10a PARADA

Mural de la plaça de la Botxa

Tornem a la València medieval intramurs pel barri de Velluters. El nom d'aquest barri i dels seus carrers reflecteixen els oficis tradicionals que s'hi exercien en aquella època. Ara, gràcies a l'art actual de la pintura mural estesa sobre el mur del convent medieval de l'Encarnació en aquesta plaça de la Botxa, tenim una nova visió d'aquests oficis antics.

11a PARADA

Catedral de València. Hi entrarem per veure la tomba d'Ausiàs Marc.

NOM: Catedral de València

ADREÇA: Pl. Reina

COORD: 39° 28' 33" N, 0° 22' 30" O

PISTA: Té tres portes d'entrada, una romànica, una gòtica i una barroca, que parlen de les ampliacions de la Seu.

VLCDA

027

12a PARADA

Plaça de l'Almoina

NOM: L'Almoina

ADREÇA: Pl. Décimo Junio Bruto s/n

COORD: 39°28'34.7"N 0°22'27.1"O

PISTA: Al museu que hi ha sota la plaça viatjareu per la Valentia imperial, la primera ciutat romana, la seu episcopal visigoda i l'Alcàsser islàmic.

VLCDA

059

Ausiàs March és el gran poeta valencià en llengua catalana del s.XV. I ha estat considerat com un dels més grans autors medievals. Va ser el primer que escriu poesia abandonant totalment l'occità i escrivint en un perfecte català, tot i que no abandona l'estructura formal i la temàtica de la poesia trobadoresca (que fins aquell moment

s'havia escrit en occità). Continua reflectint una idea de l'amor i les relacions travessada de cap a peus pel vassallatge característic de la societat feudal. La dama és un personatge totalment idealitzat, a la qual se li ret homenatge i que és posseïdora de tota mena de virtuts. És una dona casada, de manera que la seua identitat ha de quedar amagada sota un "senyal". L'amor real, pur i espiritual, és privilegi solament d'uns pocs enamorats, i la consecució d'aquest tipus d'amor sotmet el poeta a tota una sèrie de patiments i frustracions, ja que contínuament cau i recau en la pràctica de l'amor carnal.

El llenguatge d'Ausiàs representa un valencià absolutament culte, tot i que acompanyat d'expressions vulgars i casolanes, que il·lustren i exemplifiquen a través de metàfores i comparacions insòlites els grans daltabaixos amorosos i emocionals que trasbalsen el poeta.

Aquest gran poeta de poetes va inspirar profundament els escrits de diversos autors al llarg de tota la història literària posterior del català. I arribats al s.XX, Vicent Andrés Estellés va ser un dels seus hereus literaris.

- TEXT D'AUSIÀS MARC. Poema «Veles e Vents»

Veles e vents compliran els meus desigs
fent camins perillosos per la mar.
Veig armar-se contra ells el Mestral i el Ponent;
el Xaloc i el llevant, en canvi, els deuen ajudar
amb llurs amics el Gregal i el Migjorn,
pregant humilment al vent de Tramuntana
que els siga parcial en el seu buf
i que tots cinc aconseguisquen el meu retorn.

Bullirà el mar com la cassola en forn,
mudant color i l'estat natural,
i mostrarà odiar tota cosa
que sobre ell s'ature per un moment;
els peixos grans i els petits correran a salvar-se
i cercaran amagatalls secrets:
fugit del mar, on han nascut i s'han criat,
saltaran a terra com a gran remei.

Amor, sent de vos més que no en sé,
i d'això me'n romandrà la part pitjor;
de vos sap aquell qui sense vos està.
Us compararé al joc de daus
Jo tem la mort per no absentar-me de vos,
perquè Amor és anihilat per la mort;
però no crec que el meu voler superat
puga ésser per tal separació.

Estic recelós que el vostre poc voler,
quan jo muira, no em deixi en oblit;
només aquest pensament em lleva delit del món
-car, vivint nosaltres, no crec que això puga esdevenir-:
que després de la meua mort, perdeu el vostre poder d'amar
i es convertisca tot seguit en ira
i, jo forçat a eixir d'aquest món,
tot el meu mal siga solament no veure-us!

Amor, sent de vos més que no en sé,
i d'això me'n romandrà la part pitjor;
de vos sap aquell qui sense vos està.
Us compararé al joc de daus

13a PARADA

Torres de Serrans. Última lectura abans de dinar.

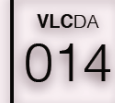

NOM: Torres de Serrans

ADREÇA: Pl. dels Furs

COORD: 39° 28' 46" N, 0° 22' 34" O

PISTA: Una de les dos úniques portes de l'antiga muralla. El seu nom remet a l'eixida cap a la Serrania.

- TEXT DE JAUME I. *Llibre dels fets. L'engendrament*

Ara contarem de quina manera nós fórem engendrats i de quina manera fou el nostre naixement. Primerament, de quina manera nós fórem engendrats. El nostre pare, el rei en Pere, no volia veure la nostra mare, la reina. I s'esdevingué que una vegada el rei, el nostre pare, fou a Llates, i la reina, la nostra mare, fou a Miravalls. I vingué al rei un ric home, per nom en Guillem d'Alcalà, i el pregà tant, que el féu venir a Miravalls, on era la reina, la nostra mare. I aquella nit que ambdós foren a Miravalls volgué nostre Senyor que nós fóssem engendrats. I quan la reina, la nostra mare, se sentí prenys, se n'entrà a Montpeller. I aquí volgué nostre Senyor que fos el nostre naixement a casa d'aquells de Tornamira, la vespra de nostra Dona Santa Maria Candeler. I la nostra mare, així que nós fórem nats, ens envià a Santa Maria, i ens portaren en braços; i deien matines a l'església de nostra Dona; i, així que ens entraren pel portal, cantaren Te Deum laudamus. I no sabien els clergues que nós deguéssim entrar allí, però entràrem quan cantaven aquell càntic. I després ens dugueren a Sant Fermí. I, quan aquells qui ens portaven entraren per l'església de Sant Fermí, cantaven Benedictus Dominus Deus Israel. I, quan ens tornaren a la casa de la nostra mare, estigué ella molt alegre d'aquests pronòstics que ens havien esdevingut. I féu fer dotze candeles, totes d'un pes i d'una grandària, i les féu encendre totes ensems, i a cada una posà sengles noms dels apòstols, i prometé a nostre Senyor que aquella que més duraria, que nós tindriem aquell nom. I durà més la de sant Jaume ben bé tres dits de través que les altres. I per això i per la gràcia de Déu nós tenim per nom en Jaume. I així nós hem vingut de part de la que fou la nostra mare i del rei en Pere, el nostre pare.